

PIAȚA MEDICAMENTELOR ȘI OPORTUNITĂȚILE DE DESTINDERE A ACESTEIA

Dr. hab. Alexandru STRATAN

Dr. Victoria TROFIMOV

Acad. Valeriu RUDIC

Dr. hab. Tudor LUPAȘCU

Dr. Mihail POISIC

Dr. Maria COLȚUN

Dr. Alexandru TELEUȚĂ

Drd. Alexandru FALĂ

PHARMACEUTICALS MARKET AND SOME OPPORTUNITIES OF ITS EXPANSION

The problem of drug affordability is very important for Moldova, as it directly affects the wellbeing of the population in a very sensitive area - the health protection. Solving this problem involves two aspects: improving the legal framework of drug pricing and market diversification of medicinal products, which by increasing the offer, may contribute to the relaxation of situation in the concerned market. The article aims to analyse the issues at drug market from Moldova, including the aspect of scientific research contribution to the increase of it's accessibility for population

În condițiile noastre, prețurile la medicamente reprezintă un interes deosebit, deoarece în mod direct afectează populația într-un aspect foarte sensibil – cel al protecției sănătății. De aceea formarea lor a devenit o chestiune viu dezbătută la diferite niveluri și de mulți actori sociali.

Totodată, considerăm că e necesar să se acorde atenție la două aspecte. Mai întâi – perfecționării cadrului legal de formare a prețurilor la medicamente. Și mai apoi – diversificării pieței produselor medicamentoase, care, majorând oferta, de asemenea poate contribui la destinderea situației tensionate pe piața vizată.

Reglementarea prețurilor la medicamente în Republica Moldova are o istorie relativ lungă. Documentul de bază care stabilește reglementările în domeniu este Hotărârea de Guvern nr. 547 din 04.08.1995 Cu privire la măsurile de coordonare și reglementare de către stat a prețurilor (tarifelor). În conformitate cu această Hotărâre a fost stabilit **modul de formare a prețului pentru mărfurile social importante:**

✓ **mărfurile importate** se comercializează pe teritoriul Republicii Moldova la prețurile de achiziție, incluzând cheltuielile de transport de la furnizor până la locul (depozitul) de destinație, taxele vamale achitate, taxele de stat și adaosul comercial ce nu depășește 20 la sută în raport cu prețurile de achiziție;

✓ **mărfurile produse și puse în circulație pe teritoriul republicii** se comercializează la prețuri libere de livrare cu aplicarea adaosului comercial ce nu depășește 20 la sută din prețul de livrare, taxa pe valoarea adăugată, cu excepția pâinii și produselor de panificație pentru care limita adaosului comercial aplicat nu va depăși 10 la sută. Din contul adaosului comercial se acoperă toate cheltuielile de circulație, inclusiv cheltuielile pentru transport și alte cheltuieli legate de procurarea și comercializarea acestor mărfuri¹.

În lista mărfurilor social importante, în 1995, au fost incluse și medicamentele, dar tot în același an decizia respectivă fusese anulată prin Hotărârea Nr. 1021 din 29.10.2010 cu privire la modificarea anexei nr.3 la Hotărârea Guvernului nr. 547 din 4 august 1995. Mai mult decât atât. Doi ani mai târziu este elaborat un nou act normativ, care a permis includerea unui adaos comercial mai mare la prețurile pentru medicamente. Potrivit punctului 4 al Hotărârii de Guvern nr. 603 din 02.07.1997 despre aprobarea Regulamentului privind formarea prețurilor la medicamente și alte produse farmaceutice și parafarmaceutice, la comercializarea medicamentelor se permite aplicarea unui adaos comercial de până la 40% la prețul liber de livrare la producătorul autohton sau la prețul de achiziție la producătorul (distribuitorul) de peste hotare, din care:

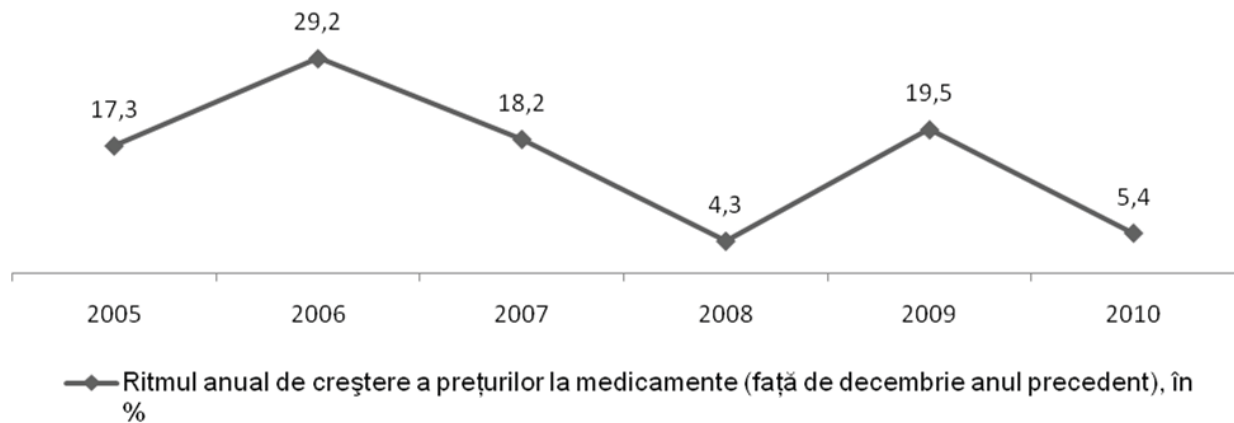
✓ până la 15% pentru agenții economici care importă și distribuie cu ridicata medicamente, atât de import, cât și autohtone;

✓ până la 25% pentru farmacii.

Ca rezultat, prețurile la medicamente au crescut cu ritmuri mari (Figura 1) și practic s-au dublat în perioada 2005-2010. Iar pentru a explica acest fapt deseori se recurge la falsul motiv că în goana după profituri se majorează prețurile de import ale medicamentelor prin utilizarea schemelor frauduloase, inclusiv tranzacționarea prin zone off-shore (Guvernul a invocat aceste suspiciuni pentru a-și argumenta intervenția pe piața farmaceutică în 2010 și 2011).

¹ Punctul 3 al Hotărârii de Guvern Nr. 547 din 04.08.1995 cu privire la măsurile de coordonare și reglementare de către stat a prețurilor (tarifelor). Disponibil la: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=296465>.

Modificarea procentuală a prețurilor la medicamente în Republica Moldova

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de pe <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

După declarațiile prim-ministrului de la începutul anului 2010, care a supus criticii multiplele majorări exagerate ale prețurilor la produsele farmaceutice, au fost efectuate o serie de investigații de către Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, precum și de unitățile corespunzătoare ale Ministerului Sănătății. Acestea însă nu s-au soldat cu rezultate reale. Ulterior, la 22 iunie 2010, a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 525 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente. Punctul 6 al Hotărârii prevede că „anual, de la 1 septembrie până la 31 octombrie, producătorii și importatorii de medicamente vor declara la Ministerul Sănătății prețurile de producător la medicamente pentru anul viitor” și că „la expirarea termenului de aprobare a prețului de producător la medicamente, în lipsa unei noi decizii de aprobare, medicamentul se consideră exclus din Catalogul național de prețuri² cu dreptul de comercializare a stocurilor existente la prețurile stabilite anterior”. De asemenea, în punctul 6 se definește că „prețul propus de producătorul de medicamente ar trebui să fie prețul mediu pentru cele mai mici trei prețuri la medicamentele similare în țările de referință.” Iar punctul 7 stabilește țările de referință:

- în cazul prețurilor de producător la medicamente provenite din țările-membre ale CSI, se prezintă informația comparată a prețului propus cu cea a prețului de producător, autorizat în țările de referință: Federația Rusă, Republica Belarus, Ucraina;

- în cazul prețurilor de producător la medicamente provenite din alte țări, se prezintă informația comparată a prețului propus cu prețul de producător, autorizat în cel puțin 3 țări din țările de referință: Marea Britanie, Germania, Franța, România, Elveția, Grecia, Turcia, Bulgaria, Serbia, Croația, Cehia, Slovacia, Lituania, Polonia și Ungaria.

Un fapt important care urmează a fi menționat este acela că în statele de referință producătorii de medicamente stabilesc prețuri distincte. Iar acest lucru creează dificultăți pentru importatori.

Pe de altă parte, Catalogul de prețuri a fost introdus în Republica Moldova abia în ianuarie 2010 și cuprinde 12 662 denumiri de medicamente. La 2 februarie 2011, în Catalog erau incluse prețurile la doar 4 118 de medicamente³. Spre comparație, în Franța, catalogul de medicamente include 60 mii de denumiri, în Germania – 90 mii, în Statele Unite în anul 2000 el includea mai mult de 260 mii denumiri. În aceste state prețurile la medicamente se înregistrează pe baza declarațiilor depuse de producători.

Totodată, considerăm că reevaluarea prețului la medicamente, impusă farmaciilor, este în afara câmpului legal. Cum punctul 4 din Hotărârea Guvernului nr. 525, care prevede că „Stocurile de medicamente, importate și / sau achiziționate și plasate pe piață:

✓ până la data de 1 septembrie 2010 se comercializează conform prețului de achiziție cu aplicarea adaosului comercial stabilit;

✓ după data de 1 septembrie 2010 se supun reevaluării de către agenții economici la prețul din Catalogul național de prețuri”, a fost inclus în Ho-

² Catalogul național de prețuri de producător la medicamente – registrul oficial de înregistrare și evidență a prețurilor de producător, aprobate prin ordinul ministrului sănătății;

³ <http://portal.moldpres.md/default.asp?Lang=ro&ID=146807>

tărâre abia în decembrie 2010 prin Hotărârea nr. 1115 din 06.12.2010 cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente și astfel are un caracter retroactiv.

Rămâne neclar și modul în care s-a implicat Ministerul Economiei în vederea elaborării și examinării acestei Hotărâri – atribuție ce îi revine conform Hotărârii de Guvern nr. 547 din 04.08.1995 cu privire la măsurile de coordonare și reglementare.

Încă nu au fost evaluate adecvat acțiunile Ministerului Sănătății și ale Agenției Medicamentului. Dar anume Agenția Medicamentului autorizează livrarea medicamentelor pe piața internă. Pe antetul fiecărei autorizații de import, eliberată de către agenție în toți acești ani, la punctul 22 este indicată funcția și numele directorului agenției. De asemenea, există și semnătura personală a acestuia. Iar în punctul 23 este indicat numele șefului departamentului de importuri și exporturi al agenției, precum și semnătura acestuia. La autorizație, în mod obligatoriu, este anexat contractul cu producătorii de medicamente, cu o decodare detaliată a numărului de medicamente și costul fiecărei unități. Fără această autorizație, autoritățile vamale nu au dreptul să permită intrarea medicamentelor în țară.

Pe de altă parte, activitatea farmaciștilor poate fi ușor controlată. În plus, farmaciștii prezintă rapoarte lunare cu privire la prezența în stoc a fiecărui tip de medicament la începutul lunii, realizarea acestora în decurs de o lună și soldul de la sfârșitul lunii, indicând prețul de import, angro și prețurile cu amănuntul. Aceste informații sunt verificate în mod sistematic, pe lângă structurile superioare de stat, încă de către trei organe de specialitate: Inspectoratul farmaceutic al Agenției, Comisia pentru acreditare și Biroul de formare a prețurilor al Ministerului Sănătății.

În condițiile create, devine foarte probabilă apariția riscului unui deficit de medicamente, inclusiv în spitale. Deoarece prețul la majoritatea medicamentelor nu este încă stabilit, contractele privind importul de medicamente nu sunt încheiate, respectiv nu se efectuează noi achiziții de medicamente. Toate acestea conduc la diminuarea ofertei de preparate medicamentoase care, la rândul său, se poate solda cu o nouă creștere a prețurilor.

Totodată, după cum am arătat deja, în afară de aspectul economic al prețurilor la medicamente, în Republica Moldova există și altul, nu mai puțin important, ce vizează diversitatea spectrului de preparate medicamentoase și anume: cu cât el este mai variat, cu atât se extinde alegerea, iar prețul devine mai flexibil.

În acest context, în cadrul mai multor institute ale AȘM se realizează cercetări științifice care pot contribui la diversificarea ofertei pe piața autohtonă a medicamentelor cu un șir de preparate, posibil a fi produse în țară, cu forță de muncă din țară și din materie primă obținută în țară.

Un domeniu important al cercetărilor desfășurate la **Institutul de Microbiologie și Biotehnologie al AȘM**, de exemplu, este axat pe valorificarea unor noi surse de materie primă pentru obținerea și producerea preparatelor medicamentoase, ce reprezintă o preocupare majoră a biotehnologiei medicale. În direcția dată sunt explorați diferiți compuși chimici, în centrul atenției cercetătorilor revenind substanțele bioactive din diverse surse microbiologice. O atenție deosebită se acordă cianobacteriilor și microalgelor – obiecte biotehnologice cu un prezent și viitor terapeutic incontestabil.

Printre acestea, una din cele mai solicitate surse de compuși bioactivi cu efecte farmaco-terapeutice pozitive este **Spirulina**, în baza căreia a fost elaborată o serie de preparate care la momentul actual se află la diferite etape de implementare:

➤ **Bior plus și Aterobior.** Se caracterizează prin acțiune hipolipemiantă și antiaterogenă. Ambele sunt elaborate în baza diferitor fracții din biomasa de spirulină obținută cu ajutorul tehnologiilor de sinteză dirijată. Pentru ambele preparate este elaborat întregul set de documentație analitico-normativă.

➤ **Osteobior și Imunobior.** Sunt obținute în baza componentelor extrase din biomasa de spirulină care conține microcomponente metalice metabolizate (Cr și Zn). Aceste două preparate au fost introduse în producere industrială în cazul unui proiect de transfer tehnologic, iar în prezent întreprinderea producătoare se ocupă de înregistrarea lor la Agenția Medicamentului.

O serie de produse nutraceutice au fost elaborate în baza biomasei liofilizate de spirulină obținută prin tehnologii de sinteză orientată, în cadrul cărora s-a urmărit scopul de metabolizare eficientă a componentelor de importanță terapeutică și includerea lor în elementele constitutive ale biomasei. Pentru preparatele respective sunt elaborate regulamente tehnologice de producere. Dintre acestea menționăm:

- **SpiruFierM.** Supliment nutraceutic anti-anemic, imunostimulator, destinat fortificării sistemului imun și suplinirii deficitului de fier în caz de anemie fierodeficitară și alte maladii (tabloul clinic al cărora se asociază cu anemia fierodeficitară).

- **SpiruCromM.** Pentru corecția dereglărilor

metabolismului glucidic și lipidic în caz de diabet de tip II (non insulindependent) asociat cu probleme microvasculare, renale, oculare etc.

- **SpiruZincM.** Supliment nutraceutic imunostimulator pentru corecția statusului imun al organismului, depreciat în cazul unor maladii și afecțiuni de diversă etiologie (hepatite virale, tuberculoză pulmonară, cancer etc.).

- **SpiruSelenM.** Supliment nutraceutic hepatoprotector, imunostimulator, pentru utilizare în terapia stărilor patologice, induse de acumularea radicalilor liberi (Hepatite cronice virale de tip B și C, mixt-hepatite: hepatită cronică virală C și B, hepatită cronică virală B și D, hepatită cronică virală C și infecție herpetică; ciroză hepatică compensată și subcompensată, unele forme de cancer și alte maladii); detoxificarea organismului de metale grele; ameliorarea fertilității masculine și feminine.

În urma cercetărilor realizate la **Institutul de Chimie al AȘM** au fost elaborate un șir de preparate farmaceutice care de asemenea ar putea fi utilizate în calitate de remedii medicamentoase, printre acestea fiind:

Enoxil. Preparat obținut din produse secundare vinicole cu proprietăți antimicrobiene și antifungice. Preparatele medicamentoase în baza substanței biologice active *Enoxil* sub formă de soluție apoasă și alcoolică de 5% și sub formă de unguent de 1% și 5% produse la Î.M. „Farmaco” S.A. au fost testate în 4 clinici republicane din mun. Chișinău. Rezultatele au demonstrat că preparatele medicamentoase obținute în baza compusului biologic activ *Enoxil* manifestă efecte curative de înaltă eficiență în cazul bacteriozelor și micozelor umane, în procesul de regenerare a plăgilor termice, fizice și chimice, în tratamentul plăgilor postoperatorii și leziunilor postradiante la bolnavii oncologici, precum și în tratamentul leziunilor traumatice ale țesuturilor moi și afecțiunilor inflamatorii ale regiunii maxilo-faciale la copii.

Hidroperoxi-8a,12-epoxi-11-bishomodriman. Preparat pentru tratarea afecțiunilor micotice. În scopul lărgirii gamei de compuși cu acțiune antimicotică înaltă a fost obținut un compus organic nou din șirul terpenic, ce posedă activitate antimicotică mai pronunțată decât preparatele existente. Materia primă de bază pentru obținerea acestui compus este autohtonă, renovabilă și ușor accesibilă (produse secundare din industria uleiurilor eterice). Testările microbiologice de laborator au demonstrat că acest compus chimic dispune de activitate înaltă contra unor specii de fungi, îndeosebi, contra *Candida albicans*.

Chetizal. Preparat farmaceutic psihotrop din grupa antidepresantelor. Spectrul de activitate a chetizalului este similar cu cel al Amitriptilinei, preparat produs în Germania. Poate fi folosit și la tratarea diferitor forme de depresii (șizofrenice) și maladii alcoolice cronice. Preparatul a trecut verificările preclinice și a fost recomandat pentru cele clinice. În Institutul de Chimie a fost întocmit regulamentul de laborator și de producere a substanței chetizal.

Propiconazol și azotat de propiconazol. Preparate pentru tratamentul candidomicozelor. Determinarea activității micotice a propiconazolului și azotatului său au fost efectuate în laborator în Institutul Național de Farmacie al Republicii Moldova. S-a stabilit că ambele preparate posedă o activitate fungică mai înaltă și un indice terapeutic mai ridicat în comparație cu Ketoconazolul. Datele prezentate permit de a recomanda aplicarea lor în calitate de principiu activ al remediilor antimicotice. În Institutul de Chimie a fost întocmit regulamentul de laborator de producere a substanțelor propiconazol și azotatul de propiconazol.

Mobipan și Mobipamin. Preparate pentru tratamentul și profilaxia maladiilor cardiovasculare. Preparatele au acțiune hipotensivă, cardiotropică, antiaritmică, diuretică, micșorează conținutul colesterolului și majorează cantitatea fosfolipidelor în sânge. Preparatele au trecut testările preclinice și au fost recomandate pentru realizarea cercetărilor clinice. A fost elaborată documentația tehnico-normativă de producere a substanței active.

Dimecarbin. Se administrează oficial pentru tratamentul bolilor cardiovasculare, are acțiune prelungită la tratamentul patologiilor cardiovasculare, în particular, hipertensiunii de gradul I și II. Au fost efectuate testări de laborator și elaborată documentația tehnico-normativă de producere a substanței.

Medicas – E. Enterosorbent pentru detoxificarea organismului uman în bază de cărbuni activi din materie primă vegetală locală, elaborat împreună cu specialiști de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. A fost aprobat de către Agenția Medicamentului a Ministerului Sănătății din Republica Moldova pentru utilizări în calitate de preparat medicamentos.

Alcaloidul brevicolină. Preparat pentru tratamentul tuberculozei. A fost cercetată activitatea antituberculoasă a Brevicolinei, precum și a sării ei – dihidroclorura de brevicolină. Ambii compuși au demonstrat activitate antituberculoasă esențială (99-100%) contra *Mycobacterium tuberculosis*

H37Rv în comparație cu martorul „Rifampin”. Au fost efectuate testări de laborator.

Fenglicol și **Fencarin**. Preparate pentru tratamentul bolilor stomatologice și inflamatorii ale cavității bucale – gingivită, parodontită, stomatită și alte maladii. Conform rezultatelor testărilor farmacologice și clinice ele sunt eficiente în tratamentul maladiilor stomatologice. Au fost făcute tentative de implementare a preparatelor în loturi mici în instituțiile medicale.

De menționat că materia primă de bază pentru obținerea acestor compuși este autohtonă, renovabilă și ușor accesibilă (produse secundare vinicole și din industria uleiurilor eterice). În plus, cercetările institutului sunt tradițional centrate pe folosirea materiei prime locale, inclusiv a produselor secundare din complexul agroindustrial, precum și ținând cont de problemele ecologice ale Republicii Moldova.

Studiile promovate în cadrul **Grădinii Botanice (Institut) al AȘM**, care vizează utilizarea plantelor medicinale în industria medicamentului autohton, se referă la cercetarea substanțelor biologice active, a activității antimicrobiene, antimicotice și insecticide, evidențierea unor forme de plante cu o productivitate superioară de herbă și ulei volatil, elaborarea fișelor cu elemente tehnologice organice.

Din vastul genofond de plante medicinale studiat în cadrul Grădinii Botanice, menționăm un șir de specii care au un potențial sporit de utilizare pe piața autohtonă a medicamentelor:

- **Pol-Pola** (*Aerva lanata* Juss). Crește în condițiile pedoclimatice ale Republicii Moldova și se folosește la tratarea unui șir de maladii hepato-renale. Este elaborată tehnologia de obținere a materialului săditor prin cultura in vitro, de cultivare în teren deschis până la obținerea semințelor. A fost efectuat controlul calității farmaceutice;

- **Pelinul lămâios** (*Artemisia balchanorum*). Cercetările efectuate au confirmat că uleiul volatil din plante are proprietăți antimicrobiene și este inclus ca preparat antimicotoc în formula medicamentului „Remediu cu proprietăți antimicrobiene”;

- **Rozmarinul** (*Rosmarinus officinalis* L.). Se recomandă la aromatizarea diferitor băuturi, simplifică digestia, ameliorează funcția ficatului. Sunt cercetate și evidențiate proprietățile antibacteriene și antifungice;

- **Obligeana** (*Acorus calamus*). S-a cercetat acțiunea antibacteriană și antifungică a uleiului volatil de *Acorus calamus*. Din datele obținute rezultă că cea mai înaltă activitate antibacteriană s-a evidențiat față de *Staphylococcus aureus* și *Eterococcus faeca-*

lis, uleiul volatil de obligeană obținut din rizomii în faza de repaus fiind urmat de uleiul volatil obținut din frunze în faza de repaus, puțin mai activ din faza de butonizare. Acțiunea antifungică a fost cercetată în raport cu fungii *Candida albicans*, *Aspergillus niger*, *Aspergillus fumigatus*, *Penicillium*. Rezultatul experienței confirmă că toate probele de ulei de obligeană manifestă acțiune antifungică, mai activ fiind uleiul obținut din rizomi;

- **Mirtul comun** (*Myrtus communis* L.). Este o sursă de fitoncide, unguentele sunt folosite la tratarea bolilor inflamatoare ca antiseptic;

- **Polimnia sau iacon** (*Polymnia sonchifolia* Poepp). Se cultivă ca plantă edulcorantă, rădăcinile conțin 10,6% zaharuri, printre care oligofruktanul și inulina prezintă un interes deosebit. Se recomandă în cazul diabetului zaharat;

- **Tămâița** (*Chenopodium ambrosioides* L.), cercetată ca plantă ce are proprietăți vermifuge, se folosește în tratarea cistitei, reumatismului, rinitei, anginei.

Un studiu complex a fost efectuat la același Institut și-n privința speciilor **Koellia virginiana**, **Satureja montana**, în urma cărora ele au fost introduse în formula medicamentelor „Remediu cu proprietăți antimicrobiene” și „Preparat antimicotoc”.

Un deosebit interes prezintă promovarea speciilor de noi plante medicinale cu acțiune hepatoprotectoare (*Desmodium canadense*, *Helichrysum italicum*, *Pentstemon fruticosus*), hipoglicemiantă (*Cichorium intybus*, *Momordica charantia*, *Stevia rebaudiana*, *Inula helenium*) în industria farmaceutică autohtonă.

Totodată, Grădina Botanică, în baza cercetărilor realizate, poate contribui și prin următoarele activități la producerea medicamentelor autohtone:

✓ Implementarea soiurilor, hibridurilor, formelor noi de specii medicinale în gospodăriile specializate, fondarea plantațiilor industriale.

✓ Reproducerea materialului calitativ de multiplicare și a semințelor pentru inițierea culturilor de plante medicinale.

✓ Elaborarea fișelor tehnologice cu elemente organice de cultivare.

Luând în considerație informația expusă, prezentăm unele constatări și propuneri care ar putea destinde situația pe piața medicamentelor din Republica Moldova:

• Actuala procedură de stabilire în Catalog a prețurilor de producător la medicamente este destul de birocratizată. În consecință, pentru circa o mie de

denumiri de preparate medicamentoase foarte solicitate până în prezent prețurile așa și nu au fost stabilite. Importul în ianuarie 2011 a fost de 2 ori mai mic decât în aceeași perioadă a anului trecut. Astfel, în țară s-a remarcat deja un deficit la un șir de medicamente. Reducerea promisă de prețuri în realitate nu s-a produs, în ianuarie ele micșorându-se doar cu 3% comparativ cu decembrie 2010.

- Prețurile la medicamente trebuie introduse în Catalog în bază de declarație, cum se practică în multe țări dezvoltate, inclusiv SUA, cu menținerea sistemului actual de declarație a importatorului privind faptul că acesta este prețul producătorului.

- Eforturile de control trebuie să vizeze mai întâi de toate prețurile declarate la import, și nu modul de formare a acestora în farmacii. Catalogul prețurilor la medicamente și în continuare ar trebui să rămână în liber acces. Iar în cazul depistării unor decalaje substanțiale ale prețurilor en-detail în țară comparativ cu cele de peste hotare, să se poată informa / sau autosesiza Agenția Medicamentului și alte organisme de resort. În același scop e necesar de creat o linie fierbinte de acces public: prin telefon și e-mail.

- Operatorii care majorează neîntemeiat prețurile trebuie să fie sancționați, iar informațiile despre aceasta – să devină publice, cu indicarea furnizorului iresponsabil, denumirea companiei și numele directorului general.

- Cum una dintre cele mai mari probleme ale întreprinderilor mici și medii este producerea formelor medicamentoase în întreprinderi specializate în conformitate cu standardele GMP, considerăm oportună crearea unei asemenea întreprinderi de stat care să asigure producerea industrială a preparatelor medicamentoase și a nutraceuticelor din substanțe active, oferite de întreprinderile biotehnologice.

- Pentru asigurarea industriei farmaceutice autohtone cu materie primă e necesară relansarea activităților de implementare a soiurilor, hibridilor, formelor noi de specii medicinale în gospodăriile specializate, precum și fondarea plantațiilor industriale.

- O problemă cheie a etapei de implementare în economia națională a preparatelor pe baza substanțelor sintetizate în institutele de cercetare este posibilitatea foarte limitată de a realiza studii aprofundate privind activitatea biologică și toxicitatea lor, care sunt destul de costisitoare. Pentru efectuarea testărilor biologice și toxicologice, precum și implementarea preparatelor medicinale,

este necesară crearea unui Centru interdisciplinar de studii ale proprietăților biologice și toxicologice ale noilor compuși obținuți în instituțiile de cercetare acreditate din Republica Moldova.

- De asemenea, pentru a finaliza cercetările și lansarea preparatelor medicinale elaborate pe piața autohtonă sunt necesare mijloace financiare suplimentare, care ar putea fi obținute prin intermediul programelor de stat și proiectelor instituționale interdisciplinare multicomponente, în care ar fi implicați specialiști din diverse domenii: chimie, microbiologie, medicină.

Implementarea propunerilor prezentate ar avea un șir de influențe benefice nu doar imediate, ci mai ales de durată pentru domeniul farmaceuticii și pentru economia națională, în general. Dintre acestea menționăm: crearea / revitalizarea unor noi domenii de producere – în țară și pe baza materiei prime locale; crearea locurilor de muncă noi – atât în sfera de producere a medicamentelor, cât și în cea de producere a materiei prime necesare (fapt ce ar permite angajarea unui potențial de muncă din mediul rural, în prezent cu șomaj majoritar și cu venituri net inferioare mediului urban); valorificarea unui stoc de cunoștințe important și a unui potențial științific uman valoros, ocupat cu cercetarea științifică în domeniul preparatelor farmaceutice.

Nina Arbore. *Portret de femeie*. [1932].
Ulei pe pânză 100 x 73